

4. Постановление Президента Республики Узбекистан об утверждении стратегии по переходу Республики Узбекистан на «зеленую» экономику на период 2019 – 2030 годов.

URL: <https://lex.uz/docs/4539506>

O‘ZBEKISTONNING XALQARO TASHKILOTLAR BILAN O‘ZARO ALOQALARI TAHLILI: JAHON BANKI

*Azimov Baxtiyor*⁷⁹

Annotatsiya

Ushbu tadqiqot O‘zbekistonning xalqaro tashkilotlar, xususan, Jahon banki bilan o‘zaro aloqalarini tahlil qiladi. Unda O‘zbekiston va Jahon banki o‘rtasidagi hamkorlikning mohiyati, ko‘lami va ta’siri, jumladan, iqtisodiy rivojlanish, infratuzilmani modernizatsiya qilish va institutsional islohotlar sohalaridagi hamkorlik ko‘rib chiqiladi. Tadqiqot doirasida Jahon banki tomonidan qo‘llab-quvvatlangan asosiy loyihalar va tashabbuslarning mamlakatning ijtimoiy-iqtisodiy o‘sishi hamda siyosiy o‘zgarishlariga qo‘shgan hissasi baholanadi. Strategik hamkorlik va moliyaviy mexanizmlarning chuqur tahlili orqali ushbu maqola O‘zbekistonning Jahon banki bilan aloqalarining samaradorligi va uzoq muddatli oqibatlarini o‘rganishga qaratilgan.

Kalit so‘zlar: O‘zbekiston, jahon banki, iqtisodiy rivojlanish, iqtisodiy o‘sish, xalqaro loyihalar, xalqaro hamkorlik, XVF.

Kirish

O‘zbekiston so‘nggi o‘n yilliklarda, ayniqsa 1991-yilda mustaqillikka erishganidan so‘ng, xalqaro tashkilotlar bilan hamkorlikni sezilarli darajada kengaytirdi. Bu tashkilotlar orasida Jahon banki mamlakatning bozor iqtisodiyotiga o‘tish jarayonida muhim rol o‘ynadi. Jahon banki ma’lumotlariga ko‘ra, 2024-yil holatiga ko‘ra O‘zbekiston 50 dan ortiq loyiha orqali 12 milliard AQSh dollaridan ortiq moliyaviy ko‘mak olgan bo‘lib, bu loyihalar energiya, ta’lim, qishloq xo‘jaligi, ichimlik suvi ta’minoti va davlat boshqaruvi kabi sohalarni qamrab olgan. Ushbu kengayib borayotgan hamkorlik O‘zbekistonning milliy taraqqiyot maqsadlarini tezlashtirish uchun global tajriba va moliyaviy resurslardan samarali foydalanish istagini aks ettiradi.

So‘nggi yillarda O‘zbekiston Yevropa va Markaziy Osiyo mintaqasida eng faol islohotchi davlatlardan biriga aylandi. Jahon bankining avvalgi “Doing Business” hisobotida O‘zbekiston dunyodagi eng yaxshi 10 islohotchi davlatlar qatoriga kiritilgan bo‘lib, bunda biznesni ro‘yxatdan o‘tkazish, soliq ma‘muriyati va kredit olish imkoniyatlari sohalaridagi islohotlar alohida e’tirof etilgan. 2017–2022-

⁷⁹ Xalqaro Nordik universiteti magistranti. E-mail: b.azimov@nordicuniversity.org

yillar davomida O‘zbekiston yalpi ichki mahsuloti (YAIM) o‘rtacha 5,7% darajada o‘tdi, bu esa xalqaro moliyaviy institutlar, xususan Jahon bankining investitsiyalari va texnik ko‘magi evaziga erishildi.

Jahon bankining O‘zbekiston uchun amaldagi mamlakat bo‘yicha hamkorlik dasturi (CPF) 2022–2026-yillarni qamrab olib, uchta asosiy yo‘nalishga qaratilgan: inklyuziv bandlikni oshirish, inson kapitalini rivojlantirish va bozor yo‘naltirilgan islohotlarni chuqurlashtirish. 2024-yil holatiga ko‘ra, O‘zbekistonda Jahon bankining faol portfeli 28 ta loyihani o‘z ichiga oladi va umumiy majburiyat hajmi taxminan 5,5 milliard AQSh dollarini tashkil etadi. Ushbu strategik hamkorlik O‘zbekistonning keng qamrovli islohotlar dasturini qo‘llab-quvvatlash, barqaror iqtisodiy o‘sishni ta‘minlash va milliy statistika ma‘lumotlariga ko‘ra 11% atrofida saqlanib qolayotgan qashshoqlik darajasini kamaytirishga xizmat qiladi.

Tahlil va natijalar

O‘zbekistonning Jahon banki bilan hamkorligi mamlakat 1992-yilda ushbu tashkilotga a‘zo bo‘lganidan beri sezilarli darajada chuqurlashdi. 2024-yil holatiga ko‘ra, Jahon banki O‘zbekistonda 50 dan ortiq loyihani moliyalashtirgan bo‘lib, umumiy majburiyatlar 12 milliard AQSh dollaridan oshgan. Bu hamkorlik dastlab 2000-yillarning boshlarida asosiy infratuzilmani qo‘llab-quvvatlashdan boshlangan bo‘lsa, so‘nggi yillarda u bozor iqtisodiyotini liberallashtirish, ta‘lim islohotlari va “yashil” iqtisodiyotga o‘tish kabi keng qamrovli rivojlanish maqsadlariga yo‘naltirilgan.

Hamkorlikning asosiy yo‘nalishlaridan biri infratuzilmani modernizatsiya qilish bo‘ldi. Masalan, 2016–2023-yillar oralig‘ida Jahon banki O‘zbekistonning energetika va transport sohaslarini yaxshilash uchun 2,5 milliard AQSh dollaridan ortiq mablag‘ ajratdi. Ushbu yo‘nalishdagi yirik loyihalardan biri — Elektr uzatish tarmoqlarini modernizatsiya va yangilash loyihasi bo‘lib, u 380 million AQSh dollari bilan moliyalashtirilgan va elektr uzatish tizimining samaradorligi hamda ishonchliligini oshirishga, butun mamlakat bo‘ylab 32 million aholiga xizmat ko‘rsatishga qaratilgan. Transport sohasida esa 300 million AQSh dollari miqdoridagi mintaqaviy yo‘llarni rivojlantirish loyihasi 300 kilometrdan ortiq mintaqaviy yo‘llarni rekonstruksiya qilish orqali bog‘liqlik va savdo salohiyatini oshirishga xizmat qilmoqda.

Qishloq xo‘jaligi va suv resurslarini boshqarish sohalari O‘zbekiston iqtisodiyoti va qishloq joylardagi bandlik uchun muhim hisoblanadi. Jahon banki 2015-yildan beri ushbu yo‘nalishga 1,6 milliard AQSh dollaridan ortiq sarmoya kiritgan. Ferghana vodiysi suv resurslarini boshqarish loyihasi 210 million AQSh dollar byudjet bilan 190 000 gektardan ortiq yer maydonlarini sug‘orish xizmatlari bilan ta‘minlashni yaxshilamoqda. Shu bilan birga, Qishloq hududlarida hayot darajasini oshirish loyihasi (LIRP) kabi dasturlar 200 dan ortiq qishloq jamoalarida daromad va yashash sharoitlarini yaxshilashga qaratilgan bo‘lib, bevosita 1 milliondan ortiq aholiga ta‘sir ko‘rsatmoqda.

Jahon banki inson kapitalini rivojlantirish yo‘nalishida ham O‘zbekistonga sezilarli hissa qo‘shdi. 2019–2023-yillar davomida ta‘lim va sog‘liqni saqlash loyihalariga 1 milliard AQSh dollaridan ortiq mablag‘ ajratildi. Oliy ta‘lim tizimini modernizatsiya qilish loyihasi (42 million AQSh dollari) va COVID-19 pandemiyasiga qarshi favqulodda choralar loyihasi (95 million AQSh dollari) raqamli ta‘lim infratuzilmasini rivojlantirish, oliy ta‘limga kirish imkoniyatlarini kengaytirish va sog‘liqni saqlash tizimining pandemiyalarga tayyorligini oshirishga yordam berdi. Bundan tashqari, ayollar va yoshlar uchun bandlik imkoniyatlarini kengaytirishga qaratilgan Bandlikni qo‘llab-quvvatlash loyihasi kabi tashabbuslar inklyuziv mehnat bozorini shakllantirishda muhim rol o‘ynamoqda.

O‘zbekistonning islohotlarga sodiqligi xalqaro reytinglardagi ijobiy o‘zgarishlarda ham aks etmoqda. Masalan, mamlakat 2017–2022-yillar oralig‘ida o‘rtacha 5,7% iqtisodiy o‘sishga erishdi, bu esa Jahon banki dasturlari bilan qo‘llab-quvvatlandi. Rasmiy statistikaga ko‘ra, qashshoqlik darajasi 2016-yilda 17% bo‘lgan bo‘lsa, 2023-yilga kelib bu ko‘rsatkich taxminan 11% ga tushdi. Jahon bankining 2022–2026-yillar uchun amaldagi Mamlakat bo‘yicha hamkorlik dasturi (CPF) uchta strategik maqsadga qaratilgan: inklyuziv bandlikni rivojlantirish, inson kapitalini kuchaytirish va bozor yo‘naltirilgan islohotlarni jadallashtirish. 2024-yil boshlariga kelib, faol portfel 28 ta loyihani o‘z ichiga oladi va umumiy qiymati 5,5 milliard AQSh dollarini tashkil etadi.

Xulosa

Umuman olganda, Jahon banki O‘zbekistonning asosiy taraqqiyot hamkorlaridan biriga aylandi. Uning moliyaviy, texnik va siyosiy ko‘magi nafaqat muhim moliyaviy manbani ta‘minladi, balki mamlakatning islohot yo‘nalishini shakllantirishga ham katta hissa qo‘shdi. Biroq, boshqaruv, xususiy sektorni rivojlantirish va iqlim o‘zgarishiga moslashish kabi sohalarda muammolar saqlanib qolmoqda. Shunga qaramay, Jahon bankining ishtiroki O‘zbekistonning barqaror va inklyuziv o‘sishga erishish yo‘lida muhim ahamiyat kasb etishni davom etmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati

1. Griffith-Jones, S. (2002). Governance of the World Bank. Report prepared for DFID, Institute for.
2. Pincus, J., & Winters, J. A. (Eds.). (2002). Reinventing the world bank. Cornell University Press.
3. Driscoll, D. D. (1995). The IMF and the World Bank: how do they differ?. In The IMF and the World Bank. International Monetary Fund.
4. Clemens, M. A., & Kremer, M. (2016). The new role for the World Bank. Journal of Economic Perspectives, 30(1), 53-76.
5. Habibjonov, U. (2025). The possibilities of artificial intelligence for teaching foreign languages. Nordic_Press, 8(0008).

6. Sherzodjon o‘g‘li, H. U. (2024). The Impact of Direct Investments on the Country's Tourism and Education System. Markaziy osiyo madaniy me'rosi va turizm tendensiyalari jurnali (issn: 3060-4834), 1(2), 1-5.

7. Sherzodjon o‘g‘li, H. U. (2024). Importance of International Programs and Foreign Investments In Ensuring Tourism and Economic Growth of Our Country. Markaziy osiyo madaniy me'rosi va turizm tendensiyalari jurnali (ISSN: 3060-4834), 1(2), 6-10.

INTERNATIONAL COOPERATION FOR GREEN ECONOMY TRANSITION IN UZBEKISTAN: STRATEGIES, OPPORTUNITIES, AND GLOBAL LESSONS

*Suyunova Mohinur Nizom qizi*⁸⁰

Abstract. Uzbekistan's transition to a green economy represents a strategic realignment toward sustainable growth, climate resilience, and environmental restoration. Amid pressing challenges such as water scarcity, fossil fuel dependence, and land degradation, the government has recognized the necessity of collaborative international approaches. This article analyzes Uzbekistan's green economy transition, highlighting international financial mechanisms, technology transfer, and policy integration. Drawing comparisons with nations like Germany, South Korea, and Singapore, it underscores effective models Uzbekistan can adapt. The study concludes with targeted recommendations for deepening global partnerships, institutional reforms, and local implementation strategies to secure long-term sustainability.

Keywords. Green economy, Uzbekistan, international cooperation, renewable energy, sustainable development, global partnerships

Introduction

The Republic of Uzbekistan, located in Central Asia, is navigating a pivotal transformation toward a green economy⁸¹. Confronted by the environmental legacy of the Aral Sea crisis, inefficient water usage, and outdated industrial processes, Uzbekistan's government has committed to comprehensive ecological reforms. Green economy strategies offer a pathway not only to mitigate environmental degradation but also to diversify the economy and enhance socio-economic equity. This paper explores the country's green transition, with a special focus on the role of international cooperation in facilitating financial, technical, and policy support.

⁸⁰ English teacher in International Talent Academy school. E-mail: mohinursuyunova33@gmail.com

⁸¹ Uzbekistan's National Green Economy Strategy (2019–2030) and public declarations at UN climate forums (e.g., COP28/COP29).